

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 10
Oktober

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV, ö. g.
STOCKHOLM.

Annonser å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1909

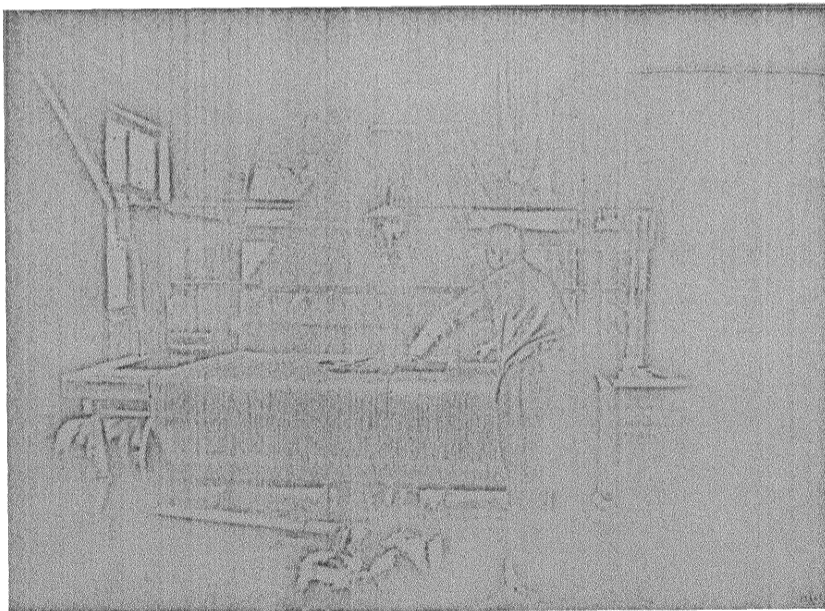
"Det spanska upprorets upphovsman" och hans verk.

Ett av de första olycksbuden, som hördes från Barcelona då post och telegraf efter upprorsdagarna ånyo började bringa oss nyheter, var det, att Francisco Ferrer befann sig bland de i Monjuichfästets ohyggliga fängelsehålor inspärade, under beskyllning att ha varit »en av det spanska upprorets upphovsmän». Nyheten om hans häktande var icke sann den gången, men den har sedan blivit det. Och nu skola Ferrer och hans maka dömas av krigsrätt, till sägandes för ett brott som han aldrig begått, men i själva verket därför, att han är en brottsling av vida farligare slag: han har velat skänka bildning åt Spaniens av fromleriet andligen klavbundna folk. Och för det värvet har han offrat icke blott sin person — vilket man väl kunnat förlåta — men vad farligare var, hela sin stora förmögenhet. Och domen skall bliva fällande — om icke som redan en gång förr det bildade och fri-

hetsälskande Europa protesterar, lyckas förmå den spanska reaktionen att respektera lag och rätt. Och liksom förra gången, då den spanska klerikalismen i ett upprört ögonblick sökte »oskadliggöra» Ferrer, har här i Paris initiativet

Francisco Ferrer vistades sedan någon tid i Paris i landsflykt för sitt republikanska tänkesätts skull och tjänade sitt bröd som språklärare, då han i ett nu genom ett arv såg sig i besittning av en jämförelsevis stor förmögenhet, som satte honom i stånd att realisera en redan närd önskan: att grunda en fri skola i sitt hemland, där eljest undervisningen låg i händerna på och stryptes av klerikalismen.

Frihets- och förnufts- vännen hade funnit, att hos den redan färdiga människan, som hela sitt liv hållits i andlig fångenskap var ej mycket att göra; skulle framsteg mot större frihet och människovärde hastigt kunna göras vore det hos barnen man genom en rationell uppfostran skulle möjliggöra dem. Men *lärvaren* hade å sin sida hunnit konstatera huru absurda och utan tanke

HEMVÄVARE.

(Till art.: Hemarbetet i Belgien.)

tagits till en världsprottest mot den pågående repressionen i Spanien. Med män som Anatole France, Mæterlinck, Seailles, Naquet och andra i spetsen ha kommittéer bildats till samlande av namnunderskrifter och hållande av protestmöten.

på barnets psykologi hopkomna de gängse lärometoderna voro. Själva uppfostringsmetoderna måste göras mera rationella, avpassas efter barnets natur och behov. På denna grundval öppnade han vid sekelslutet i Barcelona den *Escuela Moderna*, Moderna skola, som sedan låtit

så mycket tala om sig. Den undervisningsmetod han använde var ungefär densamma, som med så stor framgång tillämpats i ett eller ett par privata skolor i Sverge. Men under det att en förbättrad uppfostrans och undervisnings fördelar hos oss blivit tillgängliga endast för de rikas barn, öppnade Ferrer sin skola just för fattigman utan ersättning.

Det var emellertid ej blott uppfostrans medel Ferrer ville ändra; han ville kanske framför allt i sin skola ändra dess mål. Han ville utbilda moderna människor i stånd att bli aktiva medborgare i ett förnyat samhälle, där förnuft och solidaritet skulle ha avlöst vidskepelse och allas krig mot alla. Första steget var naturligtvis att all religionsundervisning fullständigt bannlystes. Ingen av lärarna fick servera som sanning något som ej vore vetenskapligt bevisbart. Den medborgerliga och humanitära moral med vilken den »Moderna skolan» ville ersätta katekesbuden ej blott predikades i ord, den fick sätta sin prägel på barnens hela liv i skolan. Stor skandal väckte det hos de »rättänkande» i samhället att barnen ej fingo leka vare sig krig eller tjuvfäktning.

Till en början utgjordes skolans elever nästan uteslutande av de organiserade arbetarnas barn. Men snart började man även i tämligen »sambällsbevarande» kretsar få upp ögonen för att barnen gjorde mycket större framsteg i den nya skolan och att alla voro förtjusta i sin skola. Och den dag kom då »anarkisten» Ferrer fick mottaga besök av en högre officer, som bad honom att få sända sitt barn i skolan: Ferrer kunde väl bara vara så vänlig att inte låta hans fru veta, att barnet ej skulle få religionsundervisning!

Men den allena saliggörande kyrkan vakade över detta otrons verk, som blomstrade alltmer. Skolan hade redan nära fyra hundra lärjungar och såg dotterskolor blomstra upp på många håll, då en oväntad lyckträff gav den klerikala regeringen skenbara vapen i händerna. Det upptäcktes att den unge Morral, som kastade bomben mot det spanska kungaparet vid dess intåg i Madrid, varit förälskad i en av lärarinnorna i Moderna skolan. Att lärarinnan icke ens besvarat hans känslor, utan avvisat honom, betydde naturligtvis intet för Loiolas lärjungar, som ju finna alla medel helgade av ändamålet. Man hade fått en förevändning, för att stänga skolan. Ferrer kastades i fängelse och regeringen beredde sig att konfiskera hans ägodelar.

Men inför det europeiska frisinnet kraftiga protester måste den spanska reaktionen bekväma sig till att ställa Ferrer inför en laga, offentlig domstol, som, då den icke kunde uppsnoka spåret till ett bevis för Ferrers delaktighet i attentatet på Calle Major, måste helt enkelt frیکänna honom.

Omedelbart efter sin frigivning kom han på sina vänners inrådan till Paris för att undgå den spanska rättslösheten, men mest för att söka giva en internationell och mindre lätt undertryckbar form åt sina pedagogiskt-sociala strävanden. Här grundade han en »Förening för rationell uppfostran», i vars internationella styrelse han fick kulturens märkesmän som tysken Hucckel och italienaren Giuseppe Sergi att ingå som bitsittare. I Frankrike har föreningen fått många medlemmar även bland folkskollärarkåren, enär den på sitt program uppsatt förbättrande av dennas moraliska och ekonomiska ställning, en sak som ju vid ett första ögonkast kanske ej synes ingå i ett undervisningsprogram, men som naturligtvis är av största vikt om man verkligen vill gå till boten med en omorganisation av våra barns uppfostran. En revy, »Skolans förnyelse», blev föreningens organ. *Escuela Moderna* hade redan utgivit ett bibliotek på spanska med läroböcker och pedagogiska arbeten, vilket haft så stor framgång, att tack vare detsamma och den utbildning, som vid skolan meddelats lärare och lärarinnor, ej mindre än ett femtiotal olika skolor i skilda trakter av Spanien nu kunna anses som dotterskolor till den i Barcelona. Ferrers mening var nu att på franska till internationellt bruk ge ut ett dylikt bib-

liotek, liksom han ämnade anlägga ett lärareseminarium och en därmed förknippad skola, som skulle söka nära samarbeta med den organiserade arbetarklassen. Idén om biblioteket stals och förfuskades av en äregirig »medarbetare» och de andra förslagen få väl vila till dess att lugnare tider komma. Om de nu någonsin komma för denna vidskepelsens och hyckleriets otröttliga fiende...

Att hans verk kommit i rätta stunden bevisar ensamt den utbredning hans skolrörelse i Spanien tagit, vilken visat sig mäktig att till den grad uppskrämma jesuitismen att man då Ferrer, kallad till Spanien av familjeangelägenheter, hade olyckan att befinna sig i Barcelona just vid upprorets utbrott, sökte att ånyo bemäktiga sig honom. »Den vita skräcken», den »svarta skräcken» borde vi väl snarare säga, tyckes ock denna gången uppbjuda alla sina medel till att få denne omutlige bildningens apostel snärd. Hurudan än utgången må bli av den skenprocess man nu börjar mot Francisco Ferrer och hans hustru Soledad Villafranca, som även hon, med den helgjutna obestickbarhet, som blott de stora motsatsernas länder se prov på, ägnat hela sin existens åt att i proletärerernas händer sätta det farligaste av alla vapen: bildningen — den må bli friande eller fällande, så måste Europas arbetarrörelse i Francisco Ferrer hälsa en av sina vidsyntaste och hängivnaste befordrare och martyrer, en av dem vars föredöme bör kunna mana fram nya arbetare i Framstegets och Solidaritetens vingård.

Signe Garling-Palmér.

Kvinnor och religion.

Det första inlägget i diskussionen i denna fråga har lämnats oss av en kvinnlig utländsk partivän, som med varmt intresse följer och studerar arbetarrörelsen i vårt land. Vår kamrat har varit i Sverge i endast två månader, men hunnit att så bra lära sig vårt språk att hon skrivit sin artikel på svenska. Vi be våra läsare att läsa den med intresse, vilket den väl förtjänar, på samma gång vi fortfarande gärna taga emot inlägg i den fråga, varom diskussionen skall röra sig.

Red.

Motto: Icke är det gud, som har skapat människorna, utan det är människorna, som ha skapat sina gudar.

Det är skrämnel och vanmakt, förtvivlan och ensamhet, som skapar religionen, som uppehåller längtan på tron och tröst. Det var i gamla tiden skrämnel för och vanmakten emot de underbara naturföreteelserna, som producerade den föreställningen om ett oundvikligt och obevligt öde, om allfadern gud, som styr och dömer världen. Ju grymmare,

ju väldigare naturen var, desto grymmare och hämndtörstigare voro de gudar folken tänkte sig. Men mänsklighetens utveckling gick framåt, naturen blev allt mer och mer besegrad, kulturens framgång skapade bättre livsvillkor för samhället, och gudar förändrade sig tillsammans med sina tillbedjare. De rika och härskande samhällsklasserna brydde sig allt mindre och mindre om tron på gudar, de levde ett roligt och behagligt liv och tänkte mycket sällan på himmelen och på livet efter detta. Men så var det icke med den förtryckta,

fattiga och utsugna samhällsklassen. Slavarnas jordeliv var för gräsligt, deras lidanden för hårda, deras vanmakt emot exploatering, förtryck och degeneration för stor, att de kunde leva utan tron, utan förhoppningar på någonting som skall befria dem. Och slavarnas förtvivlan, slavarnas längtan på räddning och frälsning fann sin profet. Det var Kristus, som kom för att trösta de små, för att räcka dem handen, för att lova dem himmelriket, för att lova dem frälsning och befrielse. Det var därför han och hans lärjungar samlade omkring sig de utsugna, vanmäktiga och hjälplösa skaror, vilka ingenting hade att leva för, inga mål att kämpa för och inga förhoppningar att segra. För 2000 år sedan var kristendomens lära det enda, som kunde bringa lindring och höjning för slavarnas själar. För svaga för att kämpa, kastade de sig på tron, för fattiga för att njuta livet hängävo de sig åt predikan om försäkelse, för vanmäktiga att skaffa bättre livsvillkor på jorden, tröstade de sig med förhoppningar på himmelrikets salighet. »Bort ifrån det världsliga, föraktliga livet, bort ifrån det, som innebär för oss ingenting annat än förtryck, lidanden och förföljelser! Låt oss bli systrar och bröder, låt oss göra vår fattigdom till vår dygd, låt oss göra våra lidanden till vår stolthet, låt oss göra våra förföljelser till vår befrielse från kroppens slaveri!». Så lät den förtvivlans hymn, så lät den själs ångest, som fanns för 2000 år sedan bland alla förtryckta och bedrövade slavar.

Vad den officiella kyrkan har gjort av denna ursprungliga kristendom, hur litet de så kallade gudstjänare har följt denna första kallelse, hur litet de ha tänkt på att själva försaka, att leva i fattigdom, att älska varandra och älska alla människor, det behövs troligtvis inte här att särskilt påpekas. Var och en vet, hur snart Kristi lära blev ingenting mer än ett medel för att tillbakahålla folkets resning emot de odrägliga lidanden, en välljudande fariseism för att rättfärdiga den hänsynslösa exploatering och förtryck. Var och en vet, hur litet denna predikan om kroppens synd och förakt för jordens rikedom har stört den kristliga prästen att leva det mest smutsiga och sinliga liv man kan tänka sig och hur litet den hindrat den kristna kyrkan att samla de största skatter, som någonsin existerat. Ja, var och en vet, att det var endast folket som skulle vänta på himmelrikets salighet, emedan prästerna skyndade sig att få så mycket som möjligt utav »satans rike».

Ja, men folket, varför var det tyst, varför reste det sig icke, varför kastade de icke ifrån sig prästernas och kyrkans härskarevåld? Folket gjorde det icke därför att det var för svagt, därför att denna tro på himmelrike och befrielse var det enda det hade kvar att leva för, därför att det var omöjligt att avstå från denna enda förhoppning, ty det saknade förhoppningen på ett bättre liv här på orden. Ännu hade inte folkets timme l agit, ännu var inte tiden inne för att

taga i handen vapnen att försvara sig självt, för att kämpa för en lyckligare framtid. Ännu voro inte förhållandena sådana, att göra folket självständigt och medvetet. Och århundraden dröjde det innan detta moment kom. Århundraden utnyttjade feodaler och sedan bourgeois folkets tro, folkets kraft och folkets blod för att uppnå de olika mål, som banade vägen för samhällets utveckling till den punkt, då folket reser sig och lägger i handen sitt eget öde. Folket trodde blint så länge det var vanmäktigt och hjälplöst och deras tro exploaterades på olika sätt av de härskande klasserna.

I Guds och Kristi och religionens namn förde den uppstående handelsbourgeoisien 'våldiga skaror till Asien för att under korstågens mask få nya rikedomar och nya marknader för europeiska varor, i Guds och Kristi namn mördades och brändes för att »sprida kristendomen» d. v. s. för att på olika sätt utbyta de efterblivna folken, i Guds, Kristi och kulturens namn dödades hela folkstammar i det nyupptäckta Amerika för att fylla med guld bourgeoisens fickor. Och »guds ord» segrade överallt. Ännu var inte tiden kommen för att förbanna denna fariseism, klassen var inte född, som skulle höja sin stämma och svänga sin arm emot förtryckarens och utsugarens våld. Ännu var allting därunder tyst och dött.

Men länge kunde inte tystnaden dröja, det fanns ej mer medel för att förhindra den stormande utvecklingen. Allt fortare och fortare blev tempot, allt större och större industriens framsteg, allt mer och mer visades, att det är en helt ny samhällsform som börjar, en ny samhällstyp och en ny samhällsklass, som skall bli dödgrävare åt den gamla samhällstypen. Denna samhällsklass var *proletariatet* och dess födelsedag var den dag då alla gamla fördomar, alla gamla religioner, all gammal moral fick dödsdomen. *Det var den klass som hade fått den stora och härliga uppgiften att upphäva all slags förtryck, allt slaveri, all ofrihet. Och denna klass, fastän den led och lider, ofta inte mindre, ja kanske stundom mer än de arbetare och bönder under medeltiden, denna klass behöver inte störta sig i trons och fariseismens fann för att glömma sin nutid.*

Nej vår tids arbetare behöver inte mer än vända sina blickar framåt, se in i framtidens glansfulla bilder, för att få inte endast mod att leva, men också kraft att kämpa. Han behöver inte religionens löften på förlåtelse och befrielse, ty syndlös är han och befria sig skall han själv; han behöver inte böja sig och försaka, ty han kan lyfta huvudet högt och kämpa för jordens och livets salighet. Inte kyrkans barmhärtighet utan organisationens och solidaritetens makt blev hans tro; inte himmelrikets frälsning utan framtidens ideal blir hans förhoppning. Inte skrämset och vanmakt kröker hans rygg, utan glädje och stolthet höjer hans bröst. Inte blind och hjälplös står han inför utvecklingens storartade framsteg. Nej, med

organisationens och solidaritetens makt griper han in i denna process och påskyndar befrielsens och framtidens stund. Varenda dag, varenda timme påvisar han klart och tydligt, att det är han som bär samhället och livet på sina starka skuldror, att det inte är ödet, utan den naturliga utvecklingen som verkar överallt och skapar eller förstör allt omkring honom. Och detta medvetande gör honom stark och förhoppningsfull, glad och optimistisk, god och ädelmodig och skiljer honom ifrån kyrkans fästning och prästernas inflytande. Det behövs inte ens för socialdemokratien att använda många ord emot kyrkans välde, det är livet självt som upplyser proletariatet i det ämnet.

Ja, men hur stå kvinnorna i denna fråga? Se vi inte ofta att arbetarnas hustrur och systrar, fästmör och döttrar följa prästernas ord, se vi inte ofta att de äro i stor grad ännu fångade av dessas predikan. Ja, tyvärr, det är så. Inte ännu har kvinnor såsom män lärt sig begripa och klart genomtänkt samhällslivet, inte ännu känna de så klart och mäktigt, att kyrkan är ingenting mer än ett mäktigt förtryckningsmedel, inte ännu ha de så klart för sig, att deras egen och deras barns framtid inte kan förbättras med böner utan med riktig klassmedvetenhet och energisk kamp.

Men det blir allt klarare och klarare även för oss kvinnor. De kvinnor, som äro yrkesarbetare, se var dag allt klarare och klarare, hur falsk och barnslig den gamla tron på öde och böner är. De se, att kapitalismens framgång inte är en tillfällig ödets hämnd, att lidanden, sjukdomar, brottslighet, olyckor, prostitution o. s. v. inte äro Guds straff, utan äro samhällssystemets följder. De se, att inte i försäkelse och ödmjukhet, utan i livsfröjd och kamplust få de söka befrielse och lycka. Men icke ens de som arbeta på fabriker och verkstäder, utan också de kvinnor, som sköta hemmen och uppfostra barnen se allt mer och mer, att deras plats är inte emot männen med prästen, utan med männen emot varje slag av förtryck och orättvisor.

De svenska kvinnorna ha i de sista månaderna avlagt ett storslaget bevis på, att de ha kommit ett väldigt steg framåt; de ha påvisat, att länge till kan inte kapitalistklassens tjänare, om de bära en svart prästrock eller en annan kostym, hoppas att få stöd av deras okunnighet.

Låt nu denna strid verka på er så, att ni allt flera och flera ansluta er till proletariatets armé, allt vidare och vidare bortkasta ifrån er gamla fördomar, gamla begrepp, som stå hindrande på eder framgångs väg. Låt alla arbetarkvinnor inse, att befrielsens och frälsningens ord skall ni få höra inte inom kyrkans dystra väggar utan under röda fanors slag för vinden. Att inte tillbaka men framåt måste ni vända edra blickar för att se morgonrodnadens uppgång och framtidens lyckliga leende.

Naksyr

Vildblommor.

*I djupaste skogen, där skuggorna falla,
dit solljuset aldrig har banat sig väg,
där stormarna brusa så isande kalla,
och nöden sig smyger med tassande steg;
där växer en mängd av små blommor*

*vilda,
så långt ifrån solljus och livsglädje
skilda.*

*Bleka små blommor, så späda, så små,
med stängel för spröd att mot stormarna
stå.*

*De skövas och brytas och strös kring
som flarn; —
det är våra egna, proletärernas barn.*

*Men lyssna, o, hör du hur vårvindar
susa,*

*och morgonsol bryter sig fram genom
skyn*

*i skimrande strålgång, och skogarna
ljusna*

*och dimmorna slingras, och skuggorna
fly.*

*Se frihetsgudinnan, med solglans i håren,
vi jublande hälsa, hon kommer med
våren!*

*Hon kommer med våren till vildblom-
mor små,*

*som bleka och frusna och tynande stå.
Ej mer skall de kastas kring världen,*

*de små, våra egna, den solljusa fram-
tidens barn.*

Mona.

"Ett intermesso."

Några ord med anledning av profes-
sorskan Anna B. Wicksells polemiska
inlägg mot min artikel med ovanstående
rubrik!

Alla mer eller mindre direkta beskyll-
ningar för förvrängning av fakta, perfiditet m. m., som blivit gjorda mot mig
bryr jag mig inte om att gå in på, då
jag anser dem som argument vara av
noll och intet värde. Detta så mycket
mer som min uppsats, vilket tydligt an-
gavs, var helt och hållet lavet efter Vor-
wärts' referat. Och på dess redaktion
återfaller således alla insinuationer i den
vägen!

Jag skulle heller inte bry mig om att
gå in på artikelns övriga delar — inte
jag utan Vorwärts' redaktion står för
riktigheten av mina uppgifter, det vill
jag än en gång understryka —; dessa
synas mig nämligen mest beröra peri-
feriska, oviktiga ting. Hur det gick till
på kongressen är egentligen i och för
sig av rätt ringa betydelse för mitt syfte,
som var att påvisa omöjligheten för de
socialdemokratiska kvinnorna att gå i
flock och farnöte med kvinnornas världs-
rösträttsförbund.

I själva huvudfrågan ger mig näm-
ligen fru Wicksell rätt, fast hon själv
inte tycks vilja tro det. Om man jäm-
för »alliansens definition på sitt eget
syftemål» och de ord vari jag formu-
lerat detta, så skall man finna att skill-
naden, om den förefinnes, är ytterst här-
fin. »Alliansens syfte är att arbeta för
att skaffa alla länders kvinnor politisk
rösträtt på samma villkor, som dessa
länders män nu ha den eller komma att
få den» — vari skiljer sig denna formu-
lering från min: »en rösträtt efter sam-
ma skala som männens i de respektive
länderna?» — Skillnaden är som synes
en rent formell, en rent språklig. Och
det vill till ett ganska subtilt härkly-
veri för att göra mina ord till »den per-
fidaste av alla osanningar».

I detta sammanhang yttrar fru Wick-
sell:

*Alliansen är, som alla veta, politiskt
neutral. Den har ej rätt att såsom så-
dan uttala sig för varken allmän eller
privilegierad rösträtt.»*

Ja, det är just vad jag velat fram-
hålla. Alliansens stadgar tillåter inte att
kvinnlige föreningar som upptar andra
krav än det på kvinnornas rösträtt på
sitt program sorterar under världsför-
bundet. Så mycket märkvärdigare är
det att man söker hålla de socialde-
mokratiska kvinnorna kvar! Och det
var ju ändå ytterst bestämmelsen om
kvinrorösträtten som uteslutande syfte-
mål för alliansen, som hindrade »The
Adult Suffrage Society» (inom parentes
sagt, så vet jag mycket väl vad »adult»
betyder) från att bli upptaget däri —
följaktligen var det inte medlemsskapets
utsträckning även till männen i den
nämnda föreningen, som stod hindrande
i vägen.

Nå, saken är i alla fall tydlig. De
socialdemokratiska kvinnorna lär inte
vilja låta kravet på allmän rösträtt falla
för blott det höga nöjet att få tillhöra
kvinrorösträttens världsförbund. Och så
länge som de ha det kravet kvar var-
ken får eller kan de vara med där.

Jag tror inte heller att genom detta
förhållande stor skada är skedd. De
socialdemokratiska kvinnorna inse nog
av sig själva att deras plats är i ledet
hos sina kämpande bröder, män och fä-
der och inte i de estetiserande suffra-
giska tékottterierna av borgarkvinnor.
Och om de inte förut förstätt det, måste
de ju förstå det nu. I sommar, då
sambället har remnat från ovan allt ne-
dan, då motsättningarna skärpts, då
klassklyftan växt sig djupare och bre-
dare — i sommar ha våra kvinnliga

kamrater fått lärdomar, som de nog inte
glömma i brådskedet. De ha blivit över-
tygade om, att för dem inte finns någon
räddning annat än — hos socialdemo-
kratin.

Johannes Sköld.

För att klart belysa de socialdemokratiska
kvinnornas ställning till rösträttsrörelsen åter-
giva vi den resolution i rösträttsfrågan som
antogs å den socialdemokratiska kvinnokon-
gressen aug. 1908.

»Då den socialdemokratiska kvinno-
rörelsen på sitt arbetsprogram har upp-
tagit kravet på rösträtt och valbarhet
för kvinnor och då den borgerliga röst-
rättsrörelsen står mycket oklar i de frå-
gor, som närmast beröra arbetskvinnor-
na, anser kongressen att arbetskvinnorna
bäst kunna arbeta för en rättvis lösning
av frågan genom sina egna organisatio-
ner (de socialdemokratiska kvinnoklub-
barna).

Men det bör likväl stå fritt för varje
medlem i våra klubbar att, om de så
önska, även vara med i den borgerliga
rörelsen, isynnerhet om de därmed skulle
kunna motarbeta den tendens, som på
många håll spåras inom densamma, och
vilken går ut på att vilja taga emot
ett rösträttsförslag som ställer arbets-
kvinnorna utanför.»

Vår kongress gav i denna resolution tyd-
ligt besked om sin uppfattning om rösträtts-
rörelsen, en uppfattning som säkert blir star-
kare ju närmare frågan kommer till den lös-
ning, andra kammaren i år genom sitt beslut
visade vägen för.

En kommande kongress skall väl ännu tyd-
ligare markera vår ställning till rörelsen och
för själva frågan arbeta vi bäst genom våra
klubbar inom arbetarrörelsen och som arbetar-
kvinnor.

Gift er borgerligt!

Sedan nu genom det valfria borger-
liga äktenskapet ett utväg från och med
den 1 jan. blivit öppnad för de icke
religiöst sinnade att undandraga sig det
statskyrkliga förmynderskapet på ett
mycket viktigt område, bör denna ut-
sträckning begagnas av alla frisinnade
och särskilt av arbetarklassen.

Vid ingående av borgerligt äktenskap
uttages lysning som vanligt å pastors-
expeditionen i den församling, där bru-
den är skriven, varefter vigsel kan er-
hållas inför vilken magistrat som helst
i hela riket. I alla hänseenden har den
borgerliga vigseln samma rättsliga verk-
ningar som den kyrkliga.

"Fosterlandsförrädare."

Vårt lands härskande klass, överklassen, är alltid särdeles benägen, då arbetarrörelsen verkar något mer aktivt än vanligt, att slunga ut beskyllningar mot arbetareklassen, om vilkas betydelse den tydligt inte har klara begrepp. När helst vår rörelse för en ovanligt livlig verksamhet, som vid de politiska och kommunala valen, vid konflikter på arbetsmarknaden, genom antimilitaristisk agitation, ständigt riktas emot oss kaskader av skymford, som »samvetslösa individer», »råa, förvildade människor», »fosterlandslösa och »fosterlandsförrädare» o. s. v.

Särskilt äro de sist nämnda epiteten omtyckta och ämnade som dräpdrag emot oss och vår strävan.

Men vad innehåller då dessa ord? *Fosterlandslös* är ju den som känner sig icke äga någon bråkdel av det land där man är född och levat sitt liv i ett ansvarsfullt och pliktroget arbete, som *vet* att man icke äger den minsta rätt till detta lands materiella och andliga värden, trots det man givit landet *allt* man kan ge, sin arbetskraft, sin hälsa, sina barn, dryga skatter genom svälttullarna och den direkta orättvisa beskattningen, allt, allt!

Är det då arbetareklassens fel, att den stora massan *måste* känna sig som fosterlandslösa i det land, som icke giver dem mänsklig rätt till livets lycka, livets glädje, och till kulturens områden?

Vilka äro de som äga landets rikedom, landets kultur, kunskaper, samhällets alla fördelar?

Jo, just överklassen, penningmaktens intressenter som tillämpa i brutalaste verklighet den omänskliga principen om, att medborgaren väges efter sitt värde i *pängar*, icke efter sitt värde som *människa*.

Det är överklassen som genom sitt parasitliv på samhället skapat fram den känslan bland arbetarklassen, att den är utan fosterland.

Men ändå hålla alla vi fattiga av vårt land. Icke systemet, icke samhällsskicket som vi varje dag måste bekämpa tills ett rättvist, väl ordnat har byggts upp, men landet hålla vi utav, därför att vi äro födda där, växt upp och levat där trots sorg och järnhårda bekymmer, vi ha ju våra hem där, våra föräldrar och syskon, våra familjer, *alla* våra kära.

Och vad är en fosterlandsförrädare? En som förräder sitt land, utlämnar det åt landets fiende, blir överlöpare och sviker i farans stund.

Och detta skyller man oss för! Alla veta att betingelserna för vårt lands utveckling framåt till en verklig kulturstat, fri från barbari, våld och förtryck, äro *frihet och fred*. *Frihet* vilja vi. Ekonomisk frigörelse, att arbetets värde en gång gives åt dem som arbeta; andlig frigörelse, att vi ha rätt

till gedigen kunskap och bildning, icke denna bristfälliga folkskolebildning som giver början till begreppet om klasskillnad; politisk och social frigörelse, att alla ha lika medbestämmanderätt i landets och folkets livsfrågor, i lösandet av den stora sociala frågan.

Och för *fredens* bevarande är dock arbetarrörelsen den säkraste garantien, därför att den är internationell. På samma gång vi vilja vårt eget lands utveckling genom frihet, föra vi ut förbrödringens idéer långt över landets gränser.

Ju starkare vår rörelse är, ju större skaror som samla sig under de röda fanorna i alla länder, ju svårare blir det för de maktägande att oftast i eget intresse ställa till konflikter mellan folken som de kalla krig, vi kalla det *brodermord*.

Arbetarrörelsen är även fredsrörelsen som måste bekämpa krigen, emedan krigen äro *barbariets* kvarlevor, emedan krigens alla olyckliga följder gå ut över de *fattiga* klasserna.

Vi arbeta för frihet och fred, vi föra in socialismens fredsidéer till *våra* bröder, *klassbröder*, i kasernerna, säga dem att med oss skola de föra sitt land framåt i utveckling och kultur, icke med penningmakten, med våldet och förtryck. Och därför kallas vi *fosterlandsförrädare*.

Nå det taga vi med lugn. Men vi skola icke glömma att vi åter kunna kasta skymfordet tillbaka och det på bittraste allvar.

Vad skall man nämna det, att vårt samhälle tillåter utländska penningfurstar att slå under sig landets naturliga rikedomar, jorden, skogarna, gruvorna, vattenfallen, malmen i våra berg; att dessa penningfurstar tillåtes att hänsynslöst exploatera och utplundra svenska arbetare, hindra dem att samla på landets egen mark, vraka ut dem och deras familjer under bar himmel om de våga knysta mot förtrycket, importera galizier och kulis på arbetsmarknaden, för att pressa ned lönerna?

Kom ihåg Hallwyl på Ljusne, Kennedy i Skåne, kom ihåg att genom »storsvenskars» svindlerier kommo vidsträckta stora företag i Värmland i *engelska* kapitalisters händer.

Och vad kunna vi säga om de svenska arbetsgivarna som obehindrat tillåtes att kasta ut 100-tusenden arbetare med familjer i svältkriget; som exploatera hemmen, kvinnor och barn och därigenom äventyra nationens framtid; som jaga i landsflykt tusenden av svenska arbetare med familjer, unga män och kvinnor, därför att de icke i sitt land kunna få en hederlig utkomst. Jagade i landsflykt därför att de vågat hålla på sin rätt som arbetare.

Endast man tänker på spårvägsbolagen i Stockholm, — vilka skörda sin onaturligt stora profit av ett företag som med all rätt borde vara stadens egendom — finner man ett typiskt exempel på arbetsgivarnas ansvar mot fosterlandet och samhället.

Vi kallas den inre fienden, för vilken »krutet skall hållas torrt». Låt borgarna väsnas, ty i deras oväsen spåras vår styrka. Vi gå dock ständigt framåt, trots alla skymford, trots alla hinder, och vår kamp kan aldrig slås ner därför att den bäres upp av broderskapets idé, *solidariteten*, därför att vi vilja *frihet och fred, rätt och sanning åt alla*.

Ruth Gustafson.

Längtan.

*Du tjusande flicka, bedärande mö,
säg vill du mig möta i kväll.*

*Då skall jag dig med blommor smycka
och leende munnen kyssa
och drömma om kärlek, till morgonen
gryr.*

*Då skall vi från jorden oss svinga
från avund och prål och förtal
och stjärnorna skola oss bringa
den glädje, som jorden ej gav.*

*Då skola i allt vi finna
vårt hemland, vår far och vår mor
och själva skola vi brinna
som stjärnor på himlens kupol.*

*Ja då skall vi lysa, min väna tärna,
du och jag i en enda stjärna.
Lysa och värma för jorde-folk,
gnistrande strålar, sända i natten.*

Hector.

*Alla kvinnoklubbar böra tillhöra
det socialdemokratiska arbetarpartiet.
De klubbar, som ännu icke äro med
i partiet, böra snarast upptaga till be-
handling frågan om anslutning till sina
respektive platsers arbetarkommuner.*

Hemarbetet i Belgien.

(Översättning från förf:s manuskript.)

Ur "Social Tidskrift" ha vi fått hämta följande artikel av Daniel Warnotte om "Hemarbetet i Belgien", vilken bör kunna vara av intresse för Morgonbris läsare. Artikeln visar tydligt, att arbetsgivarna i sin jakt efter profit överallt i alla länder tillämpar sina begrepp om "ansvar" mot samhället genom att exploatera hemmen, barnen och kvinnorna genom lång arbetstid och svältlöner.

I Belgien äro de industrier, inom vilka hemarbetare användas, ännu relativt talrika. Yrkesräkningen av år 1896 utvisade, att hemarbetet omfattade mer än en sjättedel av samtliga inom industrien sysselsatta arbetskrafter, med andra ord: av hundra arbetare voro 17 hemarbetare. Ett dylikt sakförhållande måste ådraga sig uppmärksamhet; regeringen lät också anställa en undersökning angående förhållandena inom dessa arbetsområden, en fråga av största vikt för bevarandet av den sociala freden. Den patriarkaliska karaktären inom vissa av dessa industrier har bevarats, tack vare den omständigheten att de utövas på orter fjärran från de stora centra. Man är inom vissa kretsar angelägen om att för vårt nationalekonomiska liv bevara icke blott de äldre driftsformerna utan även att återuppväcka och utveckla dem samt ge dem ett mera verksamt inflytande. Vi stå endast vid begynnelsen av denna rörelse och kunna ännu ej avgöra vad man kan hoppas därav.

Innan jag här nedan lämnar en del sifferuppgifter beträffande hemarbetets utbredning, vill jag förutskicka den anmärkningen, att det här gäller endast hemarbete i egentlig mening, d. v. s. att arbetaren utför sitt arbete hemma hos sig direkt eller indirekt för en mellanhand, en förläggare, som mottager beställningarna, fördelar dem och vanligen förser arbetarna med materialier samt för egen del försäljer de förfärdigade varorna. Det gäller sålunda inte åkerbruksarbete och bönder, som arbeta antingen enbart för egen räkning eller tillsammans med de sina och sälja sina produkter direkt på handelsmarknaden eller till vissa kunder. Dessa "hemindustrier" äro mycket sällsynta i Belgien och ha ingen som helst betydelse i vårt ekonomiska system. I en del länder, särskilt i Skandinavien och Ryssland, har man sökt utveckla denna hemindustri, — som genom sina produkter ofta närmar sig hemarbetet — i konstnärlig riktning och man har också härvidlag trott sig se en betydande social faktor. För att undvika all förväxling ha vi velat förutskicka denna anmärkning.

På 842,000 personer, sysselsatta inom industrien, äro 118,000 hemarbete-

re. De industrigrenar, inom vilka de sysselsättas, äro:

Spetsknyppning och brodering på tyll. Denna arbetsgren, som huvudsakligen förekommer i den flamländska delen av landet, sysselsätter 50,000 arbetare, därav endast 106 män. Arbeterskornas antal uppgick år 1875 till 150,000, därav 35 proc. under 21 år. En tillbakagång inom denna industri synes vara att konstatera sedan år 1896. Konfektionen sysselsätter omkring 12,000 personer. Man måste inom denna arbetsgren skilja mellan tillverkningen av mans- och damkläder. Förstnämnda grupp är utan jämförelse den talrikaste. Linnvävnaden sysselsätter 11,000 hemarbetare och har sitt huvudsakliga säte i västra Flandern. För sextio år sedan synes antalet hemvävare ha varit 7 à 8 gånger större än nu. Tillbakagången inom denna industri, en av de äldsta i landet, har således varit mycket hastig. I de trakter, där hemslöjden fordom blomstrade, har man sedan 1896 kunnat uppvisa flera tusen mekaniska vävstolar. Därpå följa skomakeri, yllevävnadsindustri, förnämligast i Verviers; gevärsstillverkning; (koncentrerad kring Liège och dess omgivningar, den sysselsätter 6,700 hemarbetare och hemarbeterskor); handsksömnad; bomullsvävnad; strump- och mössstickning; stråflätning; snickeri; incl. stolfabrikation; repslageri och dessutom några industrier, vilka äro av föga betydelse.

Arbetstiden inom hemindustrien. De missbruk, ifråga om arbetstid, som konstaterats inom fabriksindustrien äro försvinnande i jämförelse med de arbetsöverdrifter, åt vilka hemarbetarna självmant hänge sig. Man kan säga att arbetstiden är obegränsad inom hemindustrien. Under normala förhållanden, d. v. s. under en period av full verksamhet, utsträcker arbetstiden ända till det yttersta av vad arbetaren kan prestera, utan att riskera en alltför hastig fysisk undergång. En del arbetare medge, att de efter en sträng arbetsdag icke äro i stånd att genast återupptaga sitt arbete med samma skicklighet som annars. Vissa arbetare i gevärsindustrien arbeta under säsongen 14 timmar pr dygn, vilket, om man frånräknar den tid, som åtgår till måltiderna, utgör en arbetsdag av 12 à 12 1/2 timme. Inom mansskrädderiet i Bruxelles börjar den "duktige" arbetaren sin arbetsdag kl. 6 på morgonen för att sluta vid nattens inbrott. Under dagens lopp lössliter han sig från sitt arbete endast för att "kasta i sig maten". Om vi genomgå samtliga av Office du travail undersökta hemarbetsindustrier kunna vi vara säkra om att överallt göra sam-

ma iakttagelser. Vi vilja endast anföra några huvudpunkter.

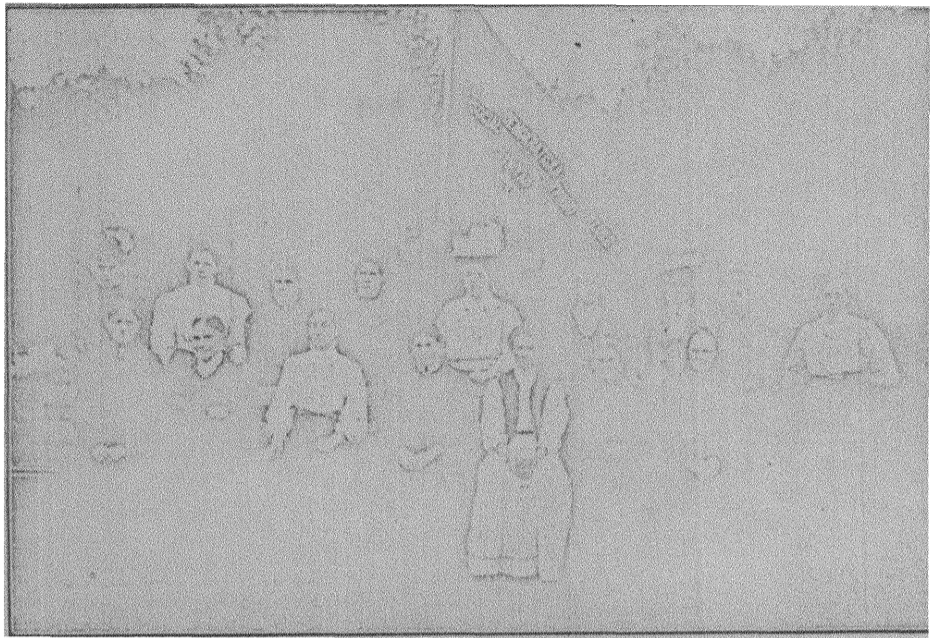
Inom skrädderiet i Iseghem arbeta lärpojckarna (de mottagas från 11 à 12 år), 11 à 12 timmar dagligen i likhet med sina arbetsgivare. Skomakarna hänge sig "gemenligen för att ej säga regelbundet åt arbetet från fredagsnatt till lördag, stundom ända från torsdagen och ofta från lördag till söndag och ibland t. o. m. ända till fram på förmiddagen av den dag, som skulle räknas som vilodag". Detta övermått av arbete vid slutet av veckan medför naturligen arbetsnedsättning på måndagen och ett dåligt bruk av söndagsvilan. De som arbeta för egen räkning överskrida ofta 12 timmars arbetsdag. "I Blinche har jag själv sett", säger Genart, "och detta mer än en gång, hur skraddaren inte ens lämnat sitt bord för att, — alltjämt syende — kasta i sig den kopp kaffe och det bröd som utgör hans måltid." Beatse berättar om en vävare, som han besökt under sommarens lopp. Mannen i fråga började sitt arbete kl. 4 på morgonen; efter måltiden kl. 12 tog han två timmars vila, medan hustrun ersatte honom vid arbetet, som han sedan återupptog för att hålla i ända tills mörkret hindrade honom från att fortsätta.

Orsaken till detta överdrivna arbete torde få sökas så gott som uteslutande i hemarbetarens strävan att genom en förlängd arbetstid motverka den usla betalningen. Dessa arbetares hela tillvaro regleras för övrigt av denna enda faktor: den låga betalningen! Det är också den, som tvingar dem att med sitt eget förena sina hustrus och sin barns arbete. I teorien låter det nog mycket bra att tala om hemarbetarens "frihet", om lyckan att slippa fabrikkernas tvång och i stället få utföra sitt arbete hemma i bostaden, där han är herre över sig själv, men om han därmed tvingas till en vida längre arbetsdag, vilken är då vinsten? och var är framför allt den mycket omtalade friheten?

Hemarbetarnas löneförhållanden. Den form, i vilken lönen utgår inom hemarbetsindustrien, är vanligen stycklön. Denna kan vara antingen individuell, då den tillfaller en enda arbetare, eller kollektiv; vilket ofta är fallet. Med den sistnämnda mena vi den avlöning som tilldelas familjens överhuvud, hemarbetaren, då denne åtnjuter hjälp av personer i sin omgivning. Lönen kan också vara bi-inkomst, då en familjemedlem uppstår en viss summa för det gemensamma arbetet. Detta är förhållandet med handsksömmerskorna i Flandern. Ibland ensamma och ibland med biträde av sina döttrar eller främmande medhjälpare bidraga de till att utfylla de inkomster, som familjefadern uppbringar genom annat arbete, ofta jordbruksarbete. Sådant är förhållandet också med strump- och mösstillverkning, som blivit en så gott som uteslutande kvinnlig hemarbetsgren. De slantar, som förtjänas av arbetar-

skan, utgöra endast ett tillägg till mannens eller broderns förtjänst. Slutligen bör man också taga med i beräkningen de "blandade" arbetarna, d. v. s. de som äga ett visst yrke, men icke desto mindre idka hemarbete vid tider av arbetsbrist inom deras egentliga förvärvsgren. Detta är förhållandet med murarna i Brabant, som under vintern äro hemvävare, och de flamländska vävarna, som under säsongen arbeta i Brance. Knivsmederna i Gemblouse taga under hösten anställning vid sockerbruken där i trakten. Det är ofta svårt att avgöra, vilket som är dessa arbetares egentliga yrke. Den inkomst, som de draga av det ena eller det andra slaget av arbete är ofta varierande, ibland så gott som jämnad. Om man får tro dessa arbetares egna försäkningar, så tyckas de i allmänhet icke taga något hemarbete annat än i brist på annan sysselsättning och för att "ha något att göra" under den döda säsongens nödtvungna vila. Allt som kan ha något inflytande på själva lönebeloppet inverkar för övrigt starkare på hemarbeten än vilken som helst avlöningsform. Här ingriper lagen om "tillgång och efterfrågan". Då fabriksarbetaren, som har en högre avlöning och en begränsad arbetstid, — personligen eller genom sin fackförening, — äger tillräcklig motståndskraft för att hålla upp avlöningsbeloppets höjd eller hindra det från att sjunka allt för lågt, kan hemarbetaren icke skydda sig från nedsättning, först och främst därför, att han står främmande för sammanslutningen och vidare därför, att han i kristider tillgriper den resursen att söka ersättning i en förlängd arbetstid. Vad vi här anfört har sin fulla tillämpning på familjeförsörjaren, som i sitt arbete biträdes av de sina. Ju lägre lön, ju längre arbetstid och ju mer befolkad är den gemensamma "verkstaden". Vad lönen i dessa fall beträffar, så måste den vara låg, ty den betraktas oftast av såväl arbetsgivare som arbetare såsom bi-inkomst. Arbetsgivaren sätter ned kvinnornas och barnens lön, hänvisande till faderns inkomst av samma eller annat yrke eller ock reducerar han faderns lön med bi-inkomster. I detta sistnämnda fall nöjer sig arbetaren med en mindre lön, därför att den i alla fall utgör ett plus för honom. Detta är förhållandet med halmflätningen, som betraktas som "ett tidsfördriv för att förtjäna en bagatell". Denna bagatell — som verkligen också är en sådan — utgöres av 50 à 60 centimer pr dag.

Vad de "blandade" arbetarna beträffar, så hotas deras avlöning att reduceras också av annan orsak. De hemarbetare, som under en del av året syssla med t. ex. jordbruksarbete och för vilka hemarbetet sålunda icke utgör deras enda sysselsättning, ha naturligtvis mindre förutsättningar att uppnå samma grad av skicklighet som övriga hemarbetare, att bli yrkeslär-

MOTALA SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOKLUBB.

da, och de ha därför också den sämsta betalningen.

Till slut återstår att omnämna ett missförhållande, icke mindre allvarligt än de föregående, och vilket haft ett nedtryckande inflytande på hemarbetarnas avlöning, nämligen trucksystemet. Detta system, som är i utdöende inom fabriksindustrin, är ännu ganska vanligt inom hemarbetet, särskilt inom de hemarbetsindustrier, som ha sitt säte på landsbygden. Lagen av år 1887 angående utbetalande av löner har på detta område endast kunnat utöva ett mycket ringa inflytande. I själva verket består missförhållandet mindre i själva betalningsformen — i det omedelbara köpet av varor i utbyte mot den lön, som skulle ha lyftats — än i det tvång som arbetsgivaren utövar gent emot arbetaren. Det skydd, som lagen bjuder, är ofta illusoriskt, eftersom det är tillräckligt för arbetaren att underlåta att köpa socker, kaffe och tyger eller avhålla sig från dricksvoror för att han snart nog skall bli nekad arbete. Det är den enklaste sak i världen för förläggaren eller arbetsgivarens representant att säga åt vapenarbetaren, som kommer för att erhålla nytt arbete: "Jag behöver er inte längre." Det finns inte ett ord mer att säga, inte den minsta invändning att göra.

Behöver man ange ännu flera omständigheter, som bidraga att sänka betalningen? Listan förefaller outtömlig. Vi kunna emellertid ej med tystnad förbigå förhållanden sådana som dessa: Förläggaren säljer tråden till sina spetsknypplerskor till ett pris, som i allmänhet vida överstiger det han själv betalt. Inom en annan industri, linneväveriet, blir arbetaren betraden vid uppmätandet av den förfärdigade varan. Priset bestämmes pr styck för en viss längd, 100, 110 eller 120 m., men det händer, att styckena äro längre; i stället för 100 eller

110 m. räkna de 120 eller 130 m., men betalas i alla händelser endast efter vanliga storleken. Till slut får man inte glömma, att det inom alla hemarbetsindustrier förekommer en period av arbetsbrist, då arbetarna inte ha någon sysselsättning. Hur blir det då med förtjänsten under den goda säsongen, om den skall fördelas på hela året? Resultatet blir, såsom för spetsknypplerskorna, en medelinkomst pr timme året runt av — 5 öre. (Forts.)

Storstrejk.

Det är ju redan långt lidet på dagen och ändå är det så tyst och lugnt i staden.

De många höga fabrikskorstenarna höja sig stolt mot skyn, men så underligt, deras tjocka svarta rökmolm ha försvunnit; ja, lyssnar man noga ha även maskinerna därinne stannat, inga bleka, magra ansikten synas i de mörka fönstren, allt är ljudlöst tyst.

Så är det över allt i staden. Det är sällsynt om man då och då får höra en vagns hjul rulla mot gatstenarna — Vad är då orsaken till allt detta? Det är ej söndag eller helgdag, så det är ej det felet — Det är *storstrejk*, den korslagda armarnas strid, som Sverges proletärer, arbetarklassen — tack vare »herrarnes välvilja» — nödgats gå i, ett stridsvapen, farligt att leka med. — Där borta stå en hop helgdagsklädda arbetare. Huru glöda ej deras ögon. Av hat? — Säkert, även det, men det är ej blott hatets glöd som lyser där, det är något annat. — hopp om seger, hopp om befrielse från de tunga bojorna, som i årtal bundit dem, hopp om en ny blodröd morgonrodnad, som skall förkunna att det hårda förtrycket är borta — och jordens paradiset, frihetens eviga rike har kommit i det förras ställe — av segertankar stråla

de insjunkna ögonen, ja, kindernas bleka färg försvinner nästan i det en matt rodnad flyger över de tårda anletena. Det är det starkt sjudande blodet som så framträder.

Det är nu afton. Staden ligger oförändrad, tyst och stilla. Här och där ser man några proletärer, som lugnt och tyst vandra gatorna fram.

Det är glädjande se med vilket lugn de komma, som hjältar strida de med i denna korslagda armarnas kamp, de veta att den strid de kämpa är en allvarlig strid, en strid som kräver tålmod, självbehärskning och framförallt — *lugn*.

Det är storstrejk!

Storstrejk...! Åter och åter susar samma ord i ens öron. —

Det är en strid i »*vårt land*», som förr ej varit, en strid mellan de mammonsdyrkande »*herrarna*» och oss — proletärer.

Storstrejken, de korslagda armarnas kamp är förbi.

Åter bolmar röken ur de jättehöga skorstenarna; maskinerna surra, proletärerna strömma åter in genom de mörka fabriksportarna, bleka, utarmade av svält och nöd.

Arbetarhärens män och kvinnor tråla åter i Grottes mörka kvarnar, de tråla, tråla, tråla — men de komma igen ännu en gång.

Hulda Henricsson.

Den kärleken!

(För Morgonbris.)

Av G. Nällengren.

Jag ägde en gång en bror. Han var kär i en flicka, som heter Greta. Så kär som han har sällan en ung man varit och med Greta var det likadant.

De blevo bekanta vid en större festtillställning därhemma. Min bror var bland arrangörerna, som hade mycket besvär för att anskaffa det erforderliga antalet unga flickor för salustånd och restauration. Äntligen erbjödo sig tvenne duktiga flickor att ombesörja saken. Det lyckades över förväntan. Ty unga flickor vilja hellre »ha roligt» själva, än bereda andra nöjen.

Bland de tjänstvilliga voro två flickor, som aldrig förr varit i vår krets. Den ena hette Agnes. Det var en högväxt flicka med ett fint skuret ansikte och en ståtlig figur. Den andra var ganska oansenlig, men hon hade ett par ögon, så milda och vackra, att de uppvägde kamratens alla övriga företäden. Denna var Greta. De båda flickorna fingo om hand försäljningen i »Konditoriet».

Festen pågick tre dagar under stor tillslutning av besökande. Arrangörernas och kommitterades anleten lyste av glädje och stolthet. »Vinsten skulle tillfalla de strejkande arbetarna!»

Efter det festen tredje dagen avblästs, saulades vi alla omkring Axel — en god vän och kamrat till min bror — för att få veta det verkliga resultatet av vårt arbete. Axel var festens »finansminister» och höll just på att räkna upp: »kovan». Äntligen voro penninghögarna placerade i ett stort skrin — han drog några sifferkolumner samman, funderade ett slag och sade sedan: »Omkring 400 kronor.»

»Bravo! Bravo!» jublade vi. Så mycket hade icke ens min bror drömt sig.

»Nu ska vi ha oss lite kaffe!» sade min bror och trängde sig fram till dörren. »Kom!» ropade han och gick före bort till restauranten, en för tillfället hoptimrad lada. Vi unga följde honom, men de äldre sade »godnatt» och gingo hem till sitt.

Medan kaffedrickningen pågick, höll min bror först ett kort tal, vari han tackade oss för ett gott arbete. Den förut ödsliga ladan fick ett livligt utseende; muntert glam, sång och diskuterande förjagade tomheten.

Efter det tiden på detta sätt flutit undan en stund, och alla voro betänkta på att begiva sig hemåt, lämnade Axel sin plats vid bordet, gick fram till bordets övre ända, hostade för att väcka uppmärksamheten, och då detta lyckats började han tala:

»Kamrater! Vi ha utfört ett gott arbete. Vi ha bedrivit propaganda för en god sak samtidigt vi uppnått vårt syfte: att hjälpa fattiga kamrater. Detta är frukten av en omsorgsfullt uppgjord plan, men även, och ännu mer, av det innerliga samarbetet mellan oss alla. Vi strävade alla till samma mål: ett gott ekonomiskt resultat. Ingen av oss får något därav; men ändå skall ingen kunna säga annat, än att en var gjort sin plikt. Saken — ändamålet för vårt arbete — förde oss samman. Jag känner en underlig känsla i denna stund. Det är — tyckes det mig — som om vi alla bestämts för en enhetlig uppgift. Om ni känna detsamma, låtom oss taga vara därpå, och låta den anda, som i dag besjalar oss, bliva nyttig i framåtskridandets och folkfrihetens tjänst!»

Bravorop och handklappningar belönade talaren.

Nu framträdde min bror. »Kamrater!» ropade han och fortsatte i den underliga varma ton, som var honom egen: »Låtom oss taga vara på Axels ord! Alltid har jag önskat mig människorna sådana, som jag finner oss i denna stund. Huru skulle icke livet gestalta sig annorlunda, om människorna levde och kände med varandra, om de gladdes och sörjde med varandra, om man, i stället för att sönderslita varandra och riva upp de trasiga blödande såren, sökte hela och hjälpa varandra? Endast en stor ädel strävan — en strävan för det allmännas bästa — kan skapa goda och mot varandra vänligt sinnade människor. Den en-

skildes vinning och lycka får aldrig skymma det stora målet. Kunnen I hålla denna tanke i helgd? (Ja, ja.) Gott — låtom oss då hålla samman! Låtom oss då gemensamt verka för att kunskapens ljus måtte tränga ned i de djupa leden! Det är nutidens största uppgift och den vakna arbetarungdomens främsta plikt. På okunnigheten vilar trældomen och våldet. Må vi därför söka att skingra okunnigheten! Sanning och rättvisa skall vara vårt måtto, och kärleken till mänskligheten den sporre, som driver oss framåt och eldar till stordåd. Må så envar av oss göra vad på honom — eller henne — ankommer, att frihetens timma slår snarart för ett trälände folk!»

Skallande bravorop och applåder därade genom ladan.

Talen diskuterades en stund, varpå vi på förslag av Axel beslutade bilda en »syskonring». Ett kraftigt besvarat leve beseglade bildandet. Sedan föreslog en kvinnlig medlem, att »syskonringen» skulle högtidligen invigas med en »syskonfest». Vi antogo även detta förslag och uppdrogo åt en kommitté att anordna den med snaraste.

»Tänk så utmärkt!» utbrast en av flickorna. »Vi äro lika många pojkar och flickor.» Antagligen hade hon räknat, med tanke på festen — en naturligtvis!

Äntligen troppade vi av. Vi gingo par om par, en flicka vid varje ynglings arm. Detta var ingen följd av »syskonringens» bildande; endast en gård av mänsklig takt, som vederfors oss dödströtta flickor.

Min bror och Axel tänkte icke så långt — upptagna som de voro av sina planer med »syskonringen» — då de i tåten för skaran traskade hemåt. Men långt hunno vi ej, förr än ett ljudligt: »Gud vad ni äro artiga, mina herrar!» överröstade sorlet.

Vi stannade alla. Erik (så hette min bror) och Axel sågo fundersamma ut, undrade över huru någon kunnat ge anledning till en sådan anmärkning efter en stund, som den nyss förflutna. Den, som fällt anmärkningen — en flicka naturligtvis — marscherade fram, ställde sig framför de båda ynglingarna, gav dem en betydelsefull nick och vinkade sedan åt sidan, där två ensamma flickor stodo. Det var Agnes och Greta.

»Om ursäkt!» bådo syndarna samtidigt och skyndade att bjuda armen åt de vänlottade flickorna, som tackssamt mottogo anbudet.

Min bror blev kavaljer åt Greta.

De hade aldrig talat med varandra förr och min bror försäkrade sedan, att han såg henne första gången vid festen. Onekligen såg det annorlunda ut. Hon stödde sig förtroendefullt mot honom, och deras konversation ville gärna förråda en äldre bekantskap.

Vid en korsväg skildes vi från Greta och min bror.

Jag var strax hemma, men ville gär-

na språka något med min bror förr'n jag gick till sängs. (En syster intresserar sig i regel rätt mycket för en brors kvinnobekantskaper.) Nat-ten var ändå förspild. Jag kunde ju gärna invänta honom. Jag slog mig ned vid fönstret. Den uppgående so-len värmdé så behagligt mina tröttade lemmar. Jag såg efter de bortilande "syskonen" och jag undrade över den sällsamma stämning, som besjälade oss. Angående "syskonringens" framtida existens hyste jag inga stora förhoppningar, ty jag kände människorna för väl, menade jag.

I gatan rakt framför vårt hus syn-tes längst uppe ett par människor. Det var Axel och Agnes. Jag var sä-ker om, att intet parti blev av dem båda, ty Agnes var ombytlig och osta-dig, och hennes ideal var en sväng i balsalen, förd av den bäste dansören. "Kan han dansa bra?" var det första hon önskade veta om en ung man. Axel kunde icke dansa alls. Jag bör-jade sedan sysselsätta mig med Greta och min bror, men hann icke göra nå-gra slutsatser, ty han kom då tillbaka i samma stund. Jag kallade på ho-nom.

"Vad du varit länge?" sade jag.

"Å-å, vet just inte det. Jag språ-kade lite med Greta. — — — Ovan-ligt rar flicka!", tillade han.

"Är du kär?"

"Jag fruktar för det. Har du sett henne förr?"

"Ja ofta."

"Egendomligt, att jag aldrig sett henne."

"Det var egentligen hennes sorgsna utseende", fortfor jag, "som väckte min uppmärksamhet."

"Sorgsna", avbröt han, "hon ser ju ut som det sprundlande livet — gläd-jen personifierad!"

"Hon har hjärtesorg. Hennes fäst-man har berett henne idel tråkigheter. Nu är han rest, till Stockholm, säges det."

"Du drömmer, kära syster. Greta har ingen hjärtesorg. Jag skall råka henne i afton. God morgon, syster!", sade han skrattande och gick. "Hon eller ingen", hörde jag honom säga, då han gick uppför vindstrappan till sitt rum.

(Forts.)

Litteratur.

»Nidvisor och Solsalmer, tillägnad Gud, Eva och herr Bourgeois» av Ture Nerman (50 öre) är en diktsamling som kommer att väcka berättigt uppseende och även erkännande. Hr Nerman har helt säkert »gudagåvan» och har i sitt diktspråk många originella men poetiskt vackra ordvändningar, många gånger ganska djup filosofi och en rik fantasi, som dock i några av dikterna låtit sig grumlas med osunda tankar. Vi önska hr Nermans debutverk en stor spridning, vilket det förtjänar och

skall Morgonbris i nästa nummer återkomma med en utförlig recension och kritik av det-samma.

Arbetsstatistik, meddelande från Kgl. Kom-merskollegium, häft. nr 7 (pris 15 öre) har utkommit och innehåller bl. a. om Yrkesin-spektionen i Sverige under år 1907, Arbetsin-ställelser i Sverige under 1909 (1:sta kvartalet); Livsmedelspriser i Sverige, sammandrag för juli 1907—juni 1909.

Dessa häften äro utomordentligt givande för alla, som söka ingående kunskap om för-hållandena å arbetsmarknaden och därtill hö-rande frågor.

De finnas att köpa eller prenumerera på i bokhandeln eller postanstalt och kostar 1:50 om året och 15 öre häftet.

Från andra länder.

Kvinnorna och de sociala striderna.

Det är ett tidens tecken, skriver dan-ska »Soc.-D.» att kvinnorna nu stämt möte på det sociala slagfältet. I de få och korta ord varmed telegrafan meddelar om den stora arbetarkampen i olika delar av världen bliver det dock plats att nämna kvinnorna. Deras deltagande i kampen är så i ögonen fallande att det på-kallat ett omedelbart intresse.

Då de spanska kapitalisternas rov-girighet kallade ut i strid de fattiga familjeförsörjarna från hus och hem, då kommo kvinnorna ut.

De bröto upp järnvägsskenorna och och kastade dem för de tåg som skulle föra deras män och söner till nedslakt-ning bland Kabylerna.

Från den stora arbetarstriden i Amerika meddelas att kvinnorna äro där de iv-rigaste — de gömma revolverarna i sina strumpor och skjuter av dem i ansiktet på myndigheterna när de komma i de-ras närhet.

Dessa arbetarkvinnor ha icke vaknat genom agitation, de känna blott litet eller snarare intet till de idéer som samlar och upplyser arbetarklassen, de äro endast hustrur och mödrar som lidit så upprörande, så omänskligt, att de ledda av de mest primitiva instinkter slår ifrån sig — vilt och blint.

De norska stortingsvalen pågå nu som bäst med livlig energi. Det är som bekant första gången de norska kvin-norna få gå till val och få bliva valda till stortinget.

År 1907 införde stortinget även stats-borgerlig rösträtt för kvinnor. Tyvärr fingo kvinnorna icke *allmän* rösträtt, de fingo statsborgerlig rösträtt blott i den utsträckning de nu ha kommunal röst-rätt. En kvinna måste förtjäna 300 kr. på landet eller 400 kr. i städerna, er-lägga skatt för denna inkomst eller vara gift med en man, som skattar för minst så stor inkomst, för att få rösträtt. *Denna begränsning har gjort att om-*

kring 20,000 fullvuxna kvinnor, till-hörande arbetarklassen, icke ha fått rösträtt, medan alla kvinnor, tillhörande de bättre ställda klasserna, genast få full medborgarrätt. Inalles ha 300,000 kvinnor fått rösträtt.

Men de socialdemokratiska kvinnorna föra nu en livlig och kraftig agitation för sitt partis kandidater, av vilka flera äro kvinnor. Socialdemokraterna voro de första som uppställde en kvinna till kandidat.

Det senaste n:et av »Kvinnan» är ett riktigt valnummer i dikt och prosa, med artiklar om valet och om de stora sam-hällsfrågor som vänta på kvinnornas medverkan för att få en lycklig lösning.

Med spänd uppmärksamhet följa vi deras arbete nu, och önska vi varmt att det skall föra dem och deras kamrater till seger.

Arbetarkvinnan och storstrejken.

I dessa dagar, då den borgerliga pressen mer eller mindre öppet triumferar över stor-strejkens »fiasco», torde det ej skada att gå litet närmare till botten med huru denna strejk utkämpats. Varje opartisk åskådare av denna strid måste väl erkänna, att den varit enastående och storslagen, både vad enighe-ten och uthålligheten beträffar. Att kalla den fiasco synes mig, lindrigt sagt, orättvist. I ett verkligt krig, två nationer emellan, där den ena belägrar den andra, och den belä-grade erhåller hjälp ifrån s. k. neutrala mak-ter, så att den belägrade till slut måste giva sig, efter lång och uthållig strid, så är ej den segrande parten så oklok att betrakta det som en glänsande seger, utan endast som en tillfällig och dyrköpt. Så även med vår stor-strejk. Denna gång fingo vi kapitulera, av skäl som vi alla veta, men vi äro ingalunda tillintetgjorda. Nej, vi endast vila oss efter striden och rusta oss till en ny och avgörande, med hjälp av de erfarenheter vi vunnit un-der dessa veckor, vilka veckor vi, trots allt, städse kunna blicka tillbaka på med stolt-het.

Vilka erfarenheter ha vi vunnit av stri-den? Jo, många, och en som synes mig ej minst beaktansvärd, är den om arbetarekvin-nans insats i denna strid. Huru många man-liga arbetare är det ej som ansett och fort-farande anse kvinnan som mannens slav och underlydande, som endast skall bry sig om sitt hem och sina barn och ej blanda sig i politik, ty det »begriper hon inte». Kvinnan hör hemmet till, det är sant, men hon är även en tänkande varelse och överträffar må-hända ofta mannen i intelligens; naturen har ej gjort henne endast till att sköta hemmet och vara mannen till behag i alla hans ny-cker som faller honom in. Huru mycket ha vi ej kvinnan att tacka för att denna strid varit så värdig och att vi kunnat hålla ut så länge? Är det ej kvinnan, som i de många

tusen hemmen fått räkna med resurserna för att det något så när skulle gå ihop? Vem är det som fått trösta barnen när det varit ont om det nödvändigaste? Jo, det är våra modiga och käcka kvinnor!

Om man vill utestänga våra kvinnor från politiken och fastläsa dem vid barnkammaren och spisen, hur kan man då begära, att de skola förstå våra strävanden och tåligt finna sig i umbäranden, som de *måst* finna sig i under den gångna striden? Och faktum är, att många tusen kvinnor modigt bistått och uppmuntrat männen.

Om vi taga ett exempel: en tjänsteflicka, som i många år tjänat hos s. k. bättre herrskap, där hon jämt fått höra »herrn» tala om samvetslösa socialister och att arbetarna låta lura sig av dem att betala en massa penningar till fackföreningarna, som de aldrig ha någon nytta utav, och att arbetarna med sina surt förtjänta penningar få försörja alla agitatorerna tills de bli förmögna. Om hon sedan blir gift med en arbetare och hon kanske är vetgirig och frågar honom vad socialismen är och vad det är för nytta att vara i en fackförening och kanske utav mannen får det svaret, att hon ej skall lägga sig i sådant, då kan man ej förtänka henne att hon kanske giver sin förre husbonde rätt och knotar vid sådana tillfällen, som exempelvis storstrejken.

Därför må varje man, om en kvinna frågar honom om något, upplysa henne så gott han kan och aldrig avspisa henne med att hon ej »begriper» det! Ty kom ihåg, att kvinnan är fullt ut lika intelligent som mannen, och det är lika viktigt att hon förstår oss och står på vår sida i en social strid, ty om hon i en strid misströstar och överför sådana tankar på mannen, så blir det svårt för honom att i längden hålla ut. Om vår tyska partivän August Bebel hade sett och hört de svenska arbetarkvinnornas tapperhet och tillförsikt, så hade han blivit stolt öven dem; han har, som bekant, alltid varit kvinnans förespråkare. Jag vill visserligen inte härmed ha sagt, att inte den tyska kvinnan även hade uppträtt lika värdigt, jag är övertygad därom, att de hade kunnat stå jämsides med sina svenska systrar, men de ha ej fått bevisa det ännu.

Därför, låt oss komma ihåg, att vi högakta våra kvinnor och att vi stå i stor tacksamhetsskuld till dem. De ha bevisat, att de icke såsom överklasskvinnan, blott kunna äta konfekt och låta sig kurtiseras, utan de kunna värdigt bistå männen i kampen mot kapitalismens förtryck och samhällets orättvisor.

Hjärtligt tack till våra mödrar, hustrur, fäst-mör och systrar, heder åt dem.

Hj. P—n.

Agitera för MORGONBRIS, öka rekvisitionerna, sälj och sprid din egen tidning vår MORGONBRIS!

Notiser.

Agitationen för hösten måste tyvärr bordläggas tills vidare. Det har av flera skäl, och främst tillfällig brist på penningar, varit omöjligt för V. U. att verkställa förberedd agitation, men finnes det nu förutsättningar att omedelbart på nyåret taga igen skadan.

V. U. hemställer dock till klubbarna, att var på sin ort, med gott mod, arbeta för sin organisations utveckling och framgång, samt, genom att ex. *energiskt* sköta spridningen av *Morgonbris, agitera* bland våra klassystrar.

Vi stå naturligtvis gärna beredda att förmedla talare till klubbarnas egna agitationsfester, årsfester, faninvigningar o. s. v. och anse vi det praktiskt, att klubbar på närliggande platser vid sådana tillfällen *samarbeta* för att få kostnaderna för ett agitationsmöte eller en fest så billiga som möjligt.

Genom ett sådant samarbete mellan klubbarna och oss, synes det som agitationsarbetet icke skulle behöva ligga nere, utan att vi alla tillsammans ändå stärker våra klubbar och därigenom även arbetarrörelsen till fortsatt kamp mot okunnighet, förtryck och orättvisa.

Med partihälsning
V. U., Stockholm.

Ny kvinnoklubb har bildats i Munk-sund vid Piteå, vilken är vår första i Västerbotten och som vi härmed hälsa ett hjärtligt välkommen.

Redovisningslistan som i flere n:r måste stå över för brist på utrymme, införes i nästa n:r av Morgonbris och kan då varje klubb och organisation förvissa sig om hur deras kommissionär står till *vår egen tidning*. I sammanhang härmed erinras om, på förekommen anledning i ett par fall, kvinnokongressens beslut, att *kvinnoklubbarna äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer*.

Professor Wicksells dom, 2 månaders fängelse, har åter visat de maktägandes stora skräck för upplysningens inflytande på de fattiga klasserna. Men den domen lär oss alla att förstå värdet av kunskap och upplysning, och lär oss veta varför kyrkans tjänare äro ett med reaktionen, varför de tillsammans med penningemaktens män genom okunnighet och förtryck vill hindra vår klass att frigöra sig.

Vi skola rikta vår kamp för andlig frigörelse, för kunskap och upplysning mot det största hindret, mot kulturens fiende, statskyrka, prästerskap och ona-

turliga dogmer i religionen, icke mot människors innerliga, religiösa tro.

Det är långt skilda företeelser, statskyrka och prästerskap och verklig kristendom och religiös tro.

Arbetsgivarnas ansvar.

Till Morgonbris skriver en manlig kamrat:

De oorganiserade arbetsgivarna ur färre eller flera industrier ha nog efter storstrejkens klyvning sökt taga represalier mot sina arbetare, och icke så få ganska obefogade sådana. Den lilla industri här i Stockholm, som behärskas av ättlingarna till en viss Vicander, har i likhet med många andra icke uraktlåtit att »hämnas» på oskyldiga arbetare och familjefäder, i det att ett 20-tal av deras arbetare blivit utkastade.

En mindre arbetsgivare har ej heller kunnat motstå trycket, utan har också avskedat 4 män och 3 kvinnor.

Några verkliga skäl ha ej uppgivits; de som lämnats ha varit tämligen intetsägande.

Flera arbetare ha uppgivits fört agitation, men föreningsrätten är ju erkänd, och ett sådant motiv måste då falla. En del ha kommit för sent *med befällets medgivande*. Det är nämligen mödrar med många barn, som ej kunnat lämna sina små vind för våg, utan först sökt lämna dem på barnkrubborna och därefter skyndat till arbetsplatsen.

Arbetare ha blivit avskedade därför att de haft ett uppdrag för sin organisation, andra ha ej varit hövliga nog mot förmän o. s. v.

Allt detta tyder på enbart hämndlusta hos arbetsgivarna därför att arbetarna kände solidaritetens bud.

K. —n.

* * *

De svenska arbetsgivarnas »ansvar» ställes genom endast denna notis i en klar dager. De äro »sambällsbevarande» i sitt nit för ett samhälle, byggt på familjerna och hemmen, men de sky icke att *tinga* hustrun-modern från hem och barn ut på fabrikerna.

När så dessa mödrar söka barnkrubbornas hjälp för tillsyn av barnen och de *därför* ej hinna till fabrikerna till kl. 7 på morgonen, bli de avskedade.

Vilka äro hemmens och familjernas största fiender?

Arbetarrörelsen, som kämpar att höja arbetarklassen ekonomiskt och socialt; som vill göra hemmet till ett verkligt hem, där familjen kan bli befriad från kapitalismens härjningar?

Arbetsgivarna, som genom svältkrig och lockouterna vilja pressa ned lönerna, krossa organisationerna, som icke nöja sig med männen utan tvinga hustrur, mödrar och barn ut på fabrikerna eller göra hemmen till osunda verkstäder?

Kanske en överklasskvinnor, som aldrig behöver känna ansvaret mot barnen så tungt och bittert, kan svara på detta?

Från arbetsfältet.

Brev från Avesta.

Mycket sällan händer det att något är synligt i »Morgonbris» från Avesta. Som om vid denna plats ej skulle finnas något intresse för kvinnornas frigörelsekamp. Och i stort sett är det intresse som finnes ringa, om man tar i betraktande den tid som kvinnoklubben har existerat och det arbete som nedlagts för densamma. Det är ej så lätt att arbeta i en jordmån, som är igenväxt av årtusendes ogräs. Och att rycka upp fördummelsens ogräs med rötterna är ett arbete, som kräver både tid och tålmod. Vi hoppas att andra tider skola randas, då arbetarkvinnan får upp ögonen för de stora missförhållanden, som äro rådande i detta klassamhälle, och när så sker, går mänskligheten en ljusare framtid till mötes. Kvinnan måste mera än hittills intressera sig för de frågor, som ligga utom hemmets område, men som hava inflytande på detsamma. Jag anser, att vi hittills för litet beaktat de frågor, som fordra uppmärksamhet, och därför skola vi nu söka uppbjälpa våra kunskaper i de ämnen som ligga oss närmast, *kvinnans frigörelse*. Det är vi kvinnor, som i alla tider haft den tyngsta lotten och jag tror att det är blott den nuvarande höga civilisationen som gör att vi nu ej stå på samma låga nivå som våra systrar fordomdags.

Här i Avesta, liksom annorstädes i vårt land, har arbetsgivarna svängt hungerpiskan över hundratals arbetare; i hundratals hem har nöd och umbäranden varit en daglig gäst, och i dessa dagar har det visat sig om ej kvinnan har intresse av att försöka sätta sig in i de förhållanden varuti vi leva. Kvinnan är den första, som får kännning av när arbetsgivaren låter hungerns gissel fara fram över arbetarnas led. Det är kvinnan, som är hemmets finansmänniska, och då är det även kvinnans skyldighet att lära känna de ekonomiska lagarna. Det är märkvärdigt, att vid en så stor arbetsplats som här, med flera hundra organiserade arbetare, det finnes så få, på klasskampens grund, organiserade kvinnor. Orsaken härför måste antingen vara den, att dessa organiserade arbetare anse att kvinnan ej har någon uppgift att fylla inom organisationen och i följd härav ej tillåta sina kvinnor att deltaga i organisationsarbetet, eller också är det kvinnornas egen liknöjdhet, som är orsaken till att så få deltaga i kvinnornas frigörelsesträvanden. Hur som helst, orsaken får vara den ena eller andra, så böra kvinnorna resa sig upp och genom egen makt höja sig i intellektuellt hänseende. Vi måste höja oss, så vi komma i samma nivå som våra manliga kamrater.

Under lockouten och storstrejken ha vi här haft några möten speciellt för kvinnor. Ett av mötena blev ej i vederbörlig ordning anmält för polisen och därför ansåg sig lagens väktare böra yrka laga ansvar på föredragshållaren. Orsaken varför åtal väckts är nog att söka i gränelse över att ett annat mål mot föredragshållaren (beträdande av förment fridlyst område) ej gick efter beräkning. Enligt uppgift i Stockholms-tidningen skulle föredragshållaren uppmanat mötesdeltagarna att gå ner och se på arbetsvilliga i bruket. Detta är osanning. Föredragshållaren uppmanade icke oss att gå ned och se på dessa personer, som så svikit sina kamrater. Att vi efter föredragets slut gingo och tittade på »brytarna» kan ej läggas föredragshållaren till last. Den *överklasskvinnan*, som gjorde sig det stora omaklet att gå på vårt möte i den avsikten att höra sig för om föredragshållaren komme att prisa eller uppmana till brottelig handling, har gjort bäst uti att stanna hemma och smekt sin knähund, hellre än att gå på våra möten och ställa till oreda, helst som hon ej refererade föredraget ordentligt. Har men hos såväl polis som arbetsvilliga var naturligtvis stor, när kvinnorna kunde vara nog oförsämda att gå ut på gatan. Det tycks som det i dessa dagar är förbjudet att gå på gatan, men vad göra de ej, för att omhulda sina gullgossar. Tänk om människorna finge

oantastade gå och se på »hedersmännen», det vore ett otäckt spratt; därför skall det beläggas med böter.

Även ha vi haft möte med föredrag av fru Ruth Gustafson från Stockholm, som i ett praktiskt föredrag tolkade de lärdomar, som vi arbetarkvinnor ha lärt av den strid, som nu pågått mellan kapital och arbete. Föredraget mottogs med stormande bifall. Logen Linnea av N. O. V. musikkår bidrog att höja stämningen. Kaffe serverades gratis och allmän glädje över festen, som sent skall glömmas, var rådande. Skada blott, att det ej alltid låter sig göra att anordna sådana möten och fester. De behövas så väl.

Mycket vore att orda från denna plats, men det får vara för denna gång, och vill jag nu sluta med en uppmaning till arbetarkvinnorna att ingå i de socialdemokratiska klubbarna och arbeta för ett lyckligare släkte, en bättre framtid. Må det snart besannas, som det står i vår »stridsång»:

»Det varder nog ljusare, sällare tider,
då alla bli bröder och alla få nog.»

Med en hjärtlig hälsning till alla våra kamrater i socialdemokratiska kvinnoklubbarna utbringar jag ett fyrfaldigt leve för den idé, som besjälar oss alla. »*Den leve!*»

Klubbist.

Brev från Motala.

Ber härmed få presentera några klubbmedlemmar från Motala. Det är nu ganska läge sedan något varit synligt i »Morgonbris» från denna stads horisont.

Klubben bildades ju som bekant den 19 nov. 1907 efter ett föredrag av fru Ruth Gustafson och vi ha sedan dess haft både mot och medgång. Klubben har en tid varit uppe i ett medlemstal av ett 60 tal, men nu, den 1 okt., voro vi endast 35 godkända medlemmar.

Varpå kan detta bero? Det är väl att söka i bristande intresse för vår sak hos arbetarkvinnornas, och i det att många manliga kamrater visa oss, att de inte förstå vårt arbete. Om nu männen här i Motala, i stället för att tvivlande hänle över att kvinnoklubbarna ingenting kunna uträtta, hjälpte oss i arbetet, skulle det gå bra mycket bättre att få kvinnorna med. Det är ju målet för våra strävanden, att få alla kvinnor med och det är att hoppas, att inom en snar framtid ingen skall stå utanför våra led. För att nå detta mål måste vi arbeta på sammanhållning samt inte fästa oss vid småsaker och snabb utan ständigt ha för ögonen, att det är den stora saken vi arbeta för. Några storverk har ju klubben ej uträttat. Under arbetslösheten här i våras försökte vi att så långt våra resurser det tillät skaffa hjälp med penningbidrag.

På klubbens senaste möte valdes till ny styrelse Selma Franson, Selma Andersson, Adelina Ljungblom, Elin Malmberg, och till suppleant Hulda Johnsson. Till revisorer valdes Anna Kolmgren, Valborg Pettersson och Emelia Ström. Av revisionsberättelsen framgick att behållningen till nästa halvår är kr. 53:13.

Till sist får jag genom »Morgonbris» framföra mitt hjärtliga tack till klubben för den storartade gåvan jag fått emottaga samt för det undseende och kamratskap jag rönt under den tid av två år jag varit klubbens sekreterare.

Min önskan är att klubben måtte växa stark i enighet och sammanhållning.

Med hälsning till kvinnoklubbarna landet runt

Motala kvinnoklubb
gm Hedvig Bergstrand.

Brev från Munksund.

För knappast mer än två år sedan blev den första fackföreningen bildad här i Piteåorten. Ett entusiastiskt arbete för spridande av våra idéer har här sedan dess blivit ned-

lagt, men den stora massan har tills dato stått oförstående, ja, den har till och med trott sig betjänat sina intressen bäst, då den arbetat emot oss.

Den stora strid, som detta är förts och fortfarande rasar emellan kapital och arbete, har lärt arbetarna även här var deras plats är. Vi ha här haft massanslutning till organisationerna och även bland arbetarkvinnorna börjar i dessa tider en annan tanko att göra sig gällande. Föredragen den 16 sept. bildades här den första kvinnoklubben på vår ort, i vilken omedelbart ingingo 30 medlemmar, och ha vi på detta sätt velat meddela »Morgonbris» läsare denna tilldragelse.

Att vi skola få kämpa en hård strid för att vinna förstälse för klubbens berättigade tillvaro kan var och en förstå, då jag omtalar, att den sorts sammanslutning bland kvinnorna, som förut finnes på platsen, nämligen »syföreningsmötet», vilka varje vecka ha sina regelbundna sammanträden, de förstå ej saken bättre, än att de tro sig hava fått en konkurrent i vår klubb.

Men vi vilja då först som sist meddela dem, att den sortens verksamhet kommer vår klubb ej att befatta sig med. Vi skulle då anse vårt arbete förfelat, men vad vi komma att göra, det är att upplysa våra kamrater om deras skyldighet att ställa sig förstälse för våra manliga kamraters strävanden för mänskliga rättigheter, och om då syföreningen känner sig förnärad, blir det sannerligen inte vårt fel, utan bevisar det blott, att tiden är inne, då mörkret måste vika för ljuset och ljusets idéer.

Jag skall nu inte längre upptaga »Morgonbris» spalter, utan vill jag avsluta detta brev med en hälsning till alla klubbar landet runt samt en särskild hälsning till fröken Nanny Norlin, för hennes praktiska hjälp vid vår klubbs startande och få vi uttrycka vår oppriktiga ledsnad, att hon skulle fara ifrån oss, just då vi börjat lärt oss förstå hennes stora förtjänster.

I. G.

Landskronabrev.

Landskrona arbetarekommuns kvinnoklubb avhöll sin fjärde årsfest lördagen den 17 april. Oaktat vi ha ett nytt och stiltfullt Folkets Hus, måste vi tillbakavisa ett 50-tal festbesökande, på grund av att den största lokalen ej kunnat anskaffas. Detta visar att — åtminstone vid festtillfällen — utomstående intressera sig för klubben. Och vi våga hysa det hoppet att detta är ett gott tecken för framtiden. Vid festens öppnande uttalade också inledarinnan den förhoppningen att det kommande året måtte bära lycka i sitt sköte, så att vi må kunna vinna många nya medlemmar i vår klubb samt arbeta så att våra manliga kamrater kunna lära sig förstå och uppskatta värdet och nyttan av vårt deltagande i kampen. För att fortast möjligt nå det mål, varefter vi socialdemokrater sträva, är det nödvändigt att den ena parten erkänner den andras deltagande i arbetet.

Av den tablå som upplästes över klubbens arbete under det gångna året må framhållas, att klubben avhållit 23 ordinarie möten samt att 15 nya medlemmar ingått i klubben. De viktigaste diskussionsfrågor som diskuterats ha varit särskiljningsfrågan, den parlamentariska aktionens nödvändighet, riksdagsmannavalet, lika lön för lika arbete, huru böra våra medlemmar arbeta för att få våra klubbmöten så intressanta och lärorika som möjligt?, vilken ställning böra de soc-dem. kvinnoklubbarna intaga gent emot de borgerliga rösträttsföreningarna?, är det rätt att begära utträde ur klubben därför att man får motsägelso?, vilka åtgärder böra vidtagas för att få klubben starkare i numerärt hänseende?, margarinförfrågan samt bör klubben ej samarbeta med övriga kvinnliga fackföreningar på platsen i vissa frågor?

Dessutom har klubben vid flera olika tillfällen diskuterat frågan om bildandet av en kooperativ charkuteri- och köttaffär, men på grund av ekonomiska svårigheter har denna viktiga fråga ännu tyvärr ej funnit någon lösning.

Klubben har anordnat följande föredrag: 2 av fröken Maria Björkman, 1 av journalist Erik Håkansson, 1 av fru Kata Dalström och 1 av hr Gustav Möller från Hälsingborg. Dessutom har klubben tillsammans med ett par av platsens föreningar anordnat en morgontur till Folkets Park, där föredrag hölls av professorskan Wicksell och redaktör P. Albin Hansson från Malmö. Vid detta tillfälle besöktes klubben av medlemmar från Skromborga och Hälsingborgs kvinnoklubbar. Klubben har till Do arbetslösa förening skänkt 5 kr. Likaså 5 kr. till en basar, som avhållits till förmån för tidningen "Kuri- ren".

Dessutom har klubben inköpt två reverser å 10 kr. i Kooperativa förbundets folkklän. Klubben har vidare deltagit med salustånd i julbasaren till förmån för Folkets Hus.

Vid skånska kvinnoklubbarnas 2:a konfe- rens i Eslöv var klubben representerad av ett ombud.

Vid klubbens möten ha vidare fö- rekommit uppläsning av berättelser, de- klamation och sång. Under julen anordnade klubben en familjefest. Så ha samkväm varit anordnade vid några av klubbens möten.

Årsfestens glansnummer utgjordes av det präktiga föredrag om kvinnan och kommunalpolitiken, som hölls av fröken Emma Jöskilsson från Arlov. Kaffedrickning och dans var sista numret på programmet, och tråddes den senare med liv och lust tills kl. 3 på morgonen, då festdeltagarna belättna och tillfredställda åtskildes.

Till Morgonbris' läsare sändes kamrater- nas hälsning genom klubbens sekreteraro

M—a D—g.

Brev från Arvika.

Som vi tro det skall intressera våra kam- rater att få höra något från Arvika kvinno- klubb ha vi beslutat att tillsända vår kära Morgonbris följande lilla brev:

Vår klubb är inte gammal och är mycket liten till västen; den har ännu ej lärt sig att gå riktigt. Klubben bildades av 10 med- lemmer, däribland 5 som blott antecknade sina namn och sedan försvunno. Men de 5 som stodo kvar arbetade intensivt och vun- no snart framgång. Klubben ökade sitt medlemsantal för varje möte samt gjorde flera ganska lyckade fester. Vi sände även ombud till kvinnokongressen i fjol samt teck- nade tio andelar i Värmlands Folkblad. Vi ha under den tid vi arbetat fått erfarva både medgång och motgång, man har betraktat oss med litet misstänksamma blickar från flera håll, än ha vi varit för mycket revolu- tionära, än för reaktionära. En faslig skräck ha vi blivit för Arvika nykterhetsför- bund genom att vi tagit nykterhetsverksam- heten så behjärtansvärt att vi villo deltaga i den för varje år anordnade nykterhetsde- monstrationen på platsen. Både i fjol och i år ha vi inlagt ansökan att få gå med, men det lyckades inte, ty vår fana är röd och vårt farliga namn står på den, "å se då å' på färgen som då hänger".

Under den gångna vintern har klubben haft svårt att reda sin ekonomi, ty nästan alla företag ha gått med förlust. Vi ha väd- jat till Folkets Hus' styrelse om billigare hyra än vad större föreningar betala till dess det skulle kunna rycka upp oss litet, men fingo avslag även där. För att ej komma i allt för stor balans beslöts nu att under sommaren avhålla våra möten i den fria skogen.

Den 16 juni hado vi vårt första möte i den så vackra och rymliga lokalen, och hade ej tusental av "fridstörare" infunnit sig i luf- ten, så hade vi trivts riktigt bra. Vi disku- terade med liv och lust våra frågor, fastän ordningen inte gärna blir så parlamen- tarisk ute i det fria som inomhus.

Ja, kamrater, vi måste lära oss att strida, ty utan strid bli inga hjältar, och utan hjältar blir ingen seger.

"System, kom med oss i ledet.

Det duger ej sovando stå.

Det gäller att själva skapa

Den lycka, som en gång blir vår."

Till sist en hjärtlig hälsning till våra kam- rater både när och fjärran från Arvikaklub- ben.

Lydia Öberg.

Tystnaden.

Det är förskräckligt att tänka på hur mycket onödigt munväder som blå- ser över världen. Om det kunde till- varatagas och användas på ett nyttigt sätt, så skulle det räcka till att driva många tusen väderkvarnar. Men än- nu är ingen apparat uppfunnen att till- varataga det med och därför blåser det bort utan att göra det allra ringa- ste gagn.

Jag*vet inte varför människorna ta- la så mycket, om det inte är för att de tänka så litet. Den som tänker myc- ket har i regel inte någon tid över att förspilla på onödiga ord. Men dess tommare någon är, dess mera pratar han i regel.

Det är underligt att människorna skola vara så rädda för tystnaden, den djupa, heliga tystnaden, som ändå är värtigast av allt, för den som har öron att höra. Om vi någonsin burit på en stor och sann och djup känsla, så nog är det visst att den inte ram- lar över våra läppar i frivola och ba- nala ord, utan den har talat genom vår tystnad.

Det är alldeles för mycket prat och larm och buller och bång i världen. Den hindrar oss att finna den tystna- dens ro, när vi kunna lyssna till rö- sterna i vårt inre eller till rösterna som tala i stjärnornas glans, i vågornas sorl, i blommornas doft, i allt som är mildt och ljuft eller majestätiskt stort och skönt. Vi bli så ovana vid tystna- den, att den slutligen skrämmer oss, såsom något fasansfullt och pinande, vilket vi på varje sätt måste söka und- vika. Vi bedöva oss med tomma ord i ett andefattigt och innehållslöst säll- skapsliv, medan vi slutligen bli rädda för att sällskapa med oss själva. Vi fly till slut som för den värsta fiende tystnaden och ensamheten och röster- na i vårt inre. Men det är icke ett gott tecken, när människan blir en främling för sig själv.

En tystnad, som användes till all- varlig begrundan, är mera värdefull än någon predikan, mera upplyftande än det mest klingande poem. Om människorna varje dag ägnade endast en tiondel av all den tid, som de för- slösa på fåfängligt prat och fåfänga tankar, till allvarlig och tankfull tyst- nad, då skulle världen inom kort se helt annorlunda ut. Vi skulle då slip- pa att se så mycken småsint futtighet, så mycken påfågelsfåfänga, så många själlösa ansikten.

De män, som fordomdags ville bli visa, gingo ut till öknen, och där fun- no de tystnaden och visheten. Det be- rättas om mästarin från Nazareth att han stundom gick avsides från sina lärjungar, "för att bedja", säga evan-

gelierna. Jag tror att därmed menas att han gick bort i tystnaden för att tuga och lyssna. Den är också en bön, vårt hjärtas häpna förundran i tysta stunder inför det hemlighetsfulla, men ändock vissa okända, till vilket vi en gång skola gå.

Heliga tystnad, du som ingen tyst- nad är, du är i sanning värd att älska och söka. Ur dig klinga röster, som redan här på jorden äga något av evig natur, ty de bindas icke av tid och rum. Stämmor, som vi älskat, tala åter ur dig, fast läpparna, som burit dem, äro långt i fjärran, ja, ännu när de multna i gravarnas mull. Allt det bästa vi ansett värt att minnas får i tystnaden åter liv och gestalt och nal- kas vårt hjärta och talar som fördom.

Låt oss söka ensamhetens skym- ningsstilla lund, där älskade väsen vandra och tystnaden talar!

(Karlst.-Tidn.)

O. S.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno- klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje månda- gen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Bomullsklädningsar

i avpassade bitar, 8 mtr, akta färg, nya ele- ganta mönster, erhållas till 2,85. Do extra god kvalitet 3,20. Minutpriset å dessa tyger är ca: 50 å 55 öre met. Blustyg 2,2 met., extra fin randig Perkal 75 cm. bredd till 88 öre. Do av Musslin inneh. 2,2 met., fina mönst., pr bit 77 öre. Tillskriv Otto Oskarson, G:la Kungsholmsbrogatan 23 A, Stockholm.

Köp Koop. Syfabriken

=== LINNÉAS ===

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop. affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHOLM.

Gynna den kooperativa fabriktionen.

I varje arbetarhem,

där man vill följa med och förstå

kvinnornas frigörelsesträvanden,

bör

Morgonbris

finnas.

Därför:

Prenumerera på

Morgonbris!